

### Tausta

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi).

Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

### Kuntatalouden kehitys

Valtiovarainministeriön syyskuussa julkaiseman kuntatalousohjelman mukaan Suomen talouden toipuminen on ollut hidasta. Inflaation selvä hidastuminen ja korkojen lasku ovat parantaneet kotitalouksien ostovoimaa sekä Suomessa että vientimarkkinoilla. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan vuonna 2025 bruttokansantuote (BKT) kasvaa 1,0 prosenttia, vuonna 2026 1,4 prosenttia ja vuonna 2027 1,7 prosenttia.

Vuonna 2025 kuntatalouden tila on edelleen heikentynyt edellisvuoteen verrattuna, mikä näkyy sekä vuosikatteen, tilikauden tuloksen, että toiminnan ja investointien rahavirran heikentymisenä. Investointitaso pysyy korkeana, eivätkä kuntatalouden käyttötulot riitä investointien kattamiseen. Toimintakuluja on kasvattanut mm. kunta-alalle sovitut palkankorotukset ja vuoden alusta voimaan tullut TE-palvelu-uudistus.

Uudistuksessa kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyi vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennettiin. Uudistuksen seurauksena kuntahallinto on aiempaa suhdanneherkempi, sillä nyt tulojen lisäksi myös menot reagoivat suoraan työllisyyskehitykseen. Pitkään jatkuvat työttömyysjaksot nostavat kuntien osuutta työttömyysetuuksien rahoituksesta. Lisäksi uudistus voi kasvattaa kuntien välisiä eroja entisestään, sillä työllisyyden vaihtelu poikkeaa kuntien välillä.

TE-palvelu-uudistuksesta huolimatta kuntien peruspalvelutuotannon painopiste säilyy koulutus- ja sivistyssektorilla, jonka kokonaispalvelutarve on laskeva syntyvyyden laskun vuoksi. Oppilaiden määrän väheneminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että opetuksen järjestämisen kustannukset laskisivat samassa tahdissa, varsinkin kun erityisen tuen tarve on kasvanut. Lisäksi varhaiskasvatuksen osallistumisaste on kasvanut viime vuosina.

Kuntien verotulojen kehitys on ollut kuluvana vuonna vaimeaa ja ennusteita on jouduttu madaltamaan alkuvuoden kertymätietojen vuoksi. Verotulot jäävät lähes edellisen vuoden tasolle. Suidannetilanteen kohentuessa verotulojen kehitys vahvistuu vuonna 2026 5,2 prosentin kasvuun ja tasaantuu vuosina 2027–2029 keskimäärin hieman alle 4 prosenttiin vuodessa. Kuntatalouden tulot eivät kuitenkaan riitä kattamaan kasvavia menoja, eikä vuosikate riitä tulevana vuosina nettoinvestointeihin. Kuntatalouden investoinnit pysyvät korkealla tasolla, vaikka kuntakohtaiset erot ovat huomattavia.

Vuoden 2026 toimintatuottoja pienentää sote-kiinteistöjen vuokrasopimusten päättymisen ja uudelleenneuvottelut. Kehitysarviossa on oletettu, että kuntien saamat vuokratuotot pienenevät noin 150 miljoonalla eurolla vuodesta 2026 alkaen. Laskelmassa on myös huomioitu sote-uudistuksen omaisuusjärjestelyn muutostkustannuksia niin, että sekä kuntien menojen että tulojen on oletettu kasvavan 5 milj. vuonna 2026, 55 milj. vuonna 2027, 70 milj. vuonna 2028 ja 20 milj. vuonna 2029.

Myös korkomenot lisääntyvät lähivuosina, vaikka lyhyet markkinakorot ovat jo kääntyneet laskuun. Merkittävä osa kuntien lainakannasta on kuitenkin kiinteäkorkoisia tai suojattuja, minkä vuoksi markkinakorkojen muutokset heijastuvat korkokustannuksiin viiveellä.

Kuntatalouden kestävyyyteen vaikuttavat jatkossa yhä enemmän kuntien kyky hallita työvoimakustannuksia, sopeuttaa investointeja sekä hyödyntää digitalisaatiota ja uusia teknologioita palvelutuotannossa. Väestörakenteen muutos, kaupungistuminen ja vihreä siirtymä lisäävät investointitarpeita, mutta vaativat samanaikaisesti rakenteellisia uudistuksia. Tulojen ja menojen epätasapaino edellyttää kuntien omia sopeutustoimia ja tiukkaa menokuria. Palvelut ja palveluverkko on sopeutettava kuntien tulorahoitukseen. Samalla tulopohjan vahvistaminen voi johtaa veronkorotuspaineisiin erityisesti kunnallisverotuksessa.

### **Mäntsälän kunnan toimintaympäristö**

Mäntsälässä ulkoiset toimintatulot laskevat ed. vuoden talousarvioon 15,8 prosenttia. Suurin selittävä tekijä on sotekiinteistöjen yhtiöittäminen, joka siirtää sotekiinteistöistä saadut vuokratulot kunnan omistamalle yhtiölle. Myös rakennusvalvonta- ja tarkastusmaksutuottojen arvioidaan pienentyvän ja työllistämistukia ei enää saada vuonna 2026, kun työllisyyden hoito siirtyi kuntien toteutettavaksi. Vuodelle 2025 työllistämistukia oli budjetoitu vielä 100 000 euron arvosta. Talousarviossa on varattu 0,5 milj. euroa tonttien myyntivoittoihin.

Ulkoiset toimintakulut kasvavat arviolta 5,2 prosenttia muutettuun talousarvioon. Merkittävin kasvu kohdistuu henkilöstökuluihin, jossa kunta-alan palkkaratkaisun odotetaan kasvattavan henkilöstökuluja

kokonaisuudessaan 3,3 prosenttia, joka on yli 1,3 milj. euroa. Palvelun ostot kasvavat 10,5 %. Kustannuksia kasvattavat purkukuntoiset rakennukset, joiden purkamisesta aiheutuu kertaluonteista kulua 0,36 milj. euroa. Myös kotikuntakorvausmenojen (menot mäntsäläläisten oppilaiden käydessä koulua toisen kunnan alueella) arvioidaan kasvavan 0,2 milj. euroa, yhteistoimintaosuudet (Järvenpään kaupungille isäntäkuntana maksettava osuus työllisyysalueen hoidosta) 0,12 milj. euroa. ICT-palveluiden odotetaan kasvavan 0,2 milj. euroa mm. tekoälylisensseihin käytettävien kustannusten vuoksi. Toimintakate heikkenee vuoden 2025 muutettuun talousarvioon 8,3 prosenttia.

Konserniyhtiöistä Nivos Oy:n osalta on vuodelle 2025 varattu talousarvioon 1,6 milj. euron pääomalinakorko täysimääräisenä. Kunnan lainanhoitokulujen odotetaan kasvavan merkittävästi, kun erääntyviä 0-korkoisia lainoja on jouduttu uusimaan entistä heikommilla ehdoilla.

Kunnanhallituksen talousarvioesityksessä Mäntsälän kunnan toimintakate vuonna 2025 on -66,7 milj. euroa ja vuosikate 5,75 milj. euroa. Sotekiinteistöyhtiön perustamisesta saatava kertaluonteinen tuotto, arviolta 4,2 milj. euroa vie tilikauden ylijäämäiseksi 1,2 milj. eurolla. Sotekiinteistöyhtiön perustamisesta tehtävä myyntivoittokirjaus on konsernin sisäinen eikä lisää kunnan rahoitusvarallisuutta. Konsernitilinpäätöksessä tämä tulo eliminoidaan. Ilman myyntivoittokirjausta kunta tekisi tilikaudelta 2026 yli 3 milj. euron alijäämäisen tuloksen.

Kunnan vuosikate ei riitä kattamaan talousarviovuonna eikä suunnitelmavuosina poistoja. Kunta joutuu rahoittamaan investointimenot kokonaisuudessaan lainarahoituksella ja joutuu nostamaan uutta lainaa myös vanhojen velkojen maksamiseen. Tilanne kokonaisuudessa heikkenee edellisistä vuosista ja kunnassa tulee laatia taloutta tasapainottava suunnitelma tulevien vuosien merkittävien investointien rahoittamisen osalta.

## **Strategiset tavoitteet**

Talousarvioehdotus sisältää kunnanvaltuuston 20.10.2025 hyväksymän strategian mukaisten tavoitteiden mittarit.

Mäntsälän väestönkehityksen suunnitelmavuodet perustuvat kunnanvaltuuston tavoitteiden mukaiseen väkiluvun kasvuun (väkiluku kasvaa vähintään 600 henkilöä vuosina 2026–2030). Talousarviossa vuoden 2026 väestömääräksi arvioidaan 21 069 henkeä.

## **Investoinnit ja lainakanta**

Bruttoinvestointien määrä on yhteensä 10,0 miljoonaa euroa, josta mm. maanhankinta 1,2 milj. euroa, talonrakennus 1,5 miljoonaa euroa, kuntatekniikka 6,6 miljoonaa euroa, irtain 0,65 miljoonaa euroa. Keskeisinä kuntatekniikan investointihankkeina toteutetaan Riihenmäenraitin rakentaminen, Mt 140 keskisaarekkeen uusimisen 3-vaihe, Pyydyskorven alueen katuinfran rakentaminen ja kevyenliikenteen katusaneeraus Jokihuhdantielle.

Mäntsälän kunnan lainakanta talousarviossa 2026 on n. 70 milj. euroa. Lainakanta pienenee vuoden 2025 tilinpäätösennusteeseen verrattuna

10,6 milj. euroa, ollen vuoden 2026 lopussa 3312 euroa/ asukas. Kunnan lainakannan laskua selittää kunnan Mäntsälän Kodit Oy:lle nostaman 20 milj. euron joukkovelkakirjan siirtyminen takaisin pääosin yhtiön rahoitettavaksi. Talousarvion rahoitusosaan on budjetoitu pitkäaikaisen lainan nostoa 13 milj. eurolla. Osa nostettavassa lainarahoituksesta (5 milj. euroa) lainataan edelleen Mäntsälän Kodit Oy:lle.

Konsernin lainakanta talousarviossa on 139 milj. euroa. Lainakanta laskee vuoden 2025 tilinpäätösennusteesta n. 7,7 milj. eurolla ollen 6618 euroa/asukas.

### **Henkilöstömäärä**

Kunnan henkilöstömäärä kunnanjohtajan talousarvioesityksessä on henkilötyövuosina 727,2 htv. Vuoden 2025 henkilöstömäärä talousarviossa on ollut 711,6 henkilötyövuotta. Toteutunut henkilöstömäärä on suurempi johtuen mm. oppimisen tuen uudistuksen tuomasta lisähenkilötarpeesta jo nyt syksystä 2025 alkaen. Henkilöstömäärä nousee kaikilla palvelualueilla henkilötyövuosilla mitattaessa. Oppimisen tuen uudistuksen lisäksi henkilötyövuosia nostattaa aiemmin työllisyysmäärärahoilla määrääkäsina palkattujen henkilöiden työsuhteiden loppuminen. Vastaava resurssi on palkattu kunnan pysyvään henkilöstöön.

### **Riskit talousarvioehdotuksessa**

Taloudellisesti ja toiminnallisesti merkittävänä riskinä on haastava työllisyystilanne, joka rahoitusmielessä haastaa kunnan taloutta kolmea eri kautta. Verotulot pienenevät, kunnan osuus työttömyyden rahoittamisesta kasvaa ja kunnan maksuosuus Järvenpään isäntäkuntana hoitamista TE-palveluista kasvaa. Toiminnallisena riskinä syrjäytyminen ja pahoinvointi voi kasvaa ja erityisesti nuorten työllistyminen on hankalampaa.

Toiminnallisena ja taloudellisesti merkittävänä riskinä nähtiin myös hankintalain muutosehdotukset ja sen mahdolliset vaikutukset toimittaja- ja sopimushallinnan kokonaisuuteen. Kunnalla on merkittäviä sopimustoimittajia, joiden hankinnat on joko sidosyksiköltä tai yhteishankintayksiköiden kautta hankittuja. Jos kaikki hankinnat tulee kilpailutettavaksi lyhyen ajan sisään kokonaisuudessaan, on kunnalla merkittäviä vaikeuksia saada hankinnat toteutettua aikataulussa ja kokonaistaloudellisesti. Myös jatkossa hankinnat tulevat työllistämään merkittävästi ja voi tarkoittaa lisäresurssointia/nykyisen henkilöstön lisäksi koulutustumista hankintojen läpivientiin hankintalain mukaisesti. Talousarviossa ei ole sisällytetty tähän liittyvää mahdollista lisäosakkeiden hankintaa tai resurssointia.

Merkittävänä taloudellisena riskinä nähtiin myös tulorahoituksen riittävyys ja talouden tasapaino sekä kunnan resurssien riittävyys ja resurssien jako. Erityisesti valtionosuuksien tason pysyvä alentuminen nähtiin riskinä oppilasmääräennusteiden vuoksi. Käynnissä oleva valtionosuusuudistus ja sen vaikutukset tulevien vuosien valtionosuuksiin ovat myös vaikeasti arvioitavissa. Vuoden 2026 talousarvioon ei ole sisällytetty pysyviä menovähennyksiä. Suunnitelmassa on kuitenkin pysyviä menolisäyksiä (mm. vesiliikuntakeskus) jonka rahoittamiseksi tulee löytää myös säästökohteita.

Valmistelija Talousjohtaja Samola Riitta, riitta.samola@mantsala.fi

Esittelijä Kunnanjohtaja Laurila Hannu

Päätösehdotus Kunnanhallitus päättää

1. hyväksyä osaltaan vuoden 2026 talousarvion ja suunnitelman 2026-2029 ja esittää sen edelleen valtuustolle hyväksyttäväksi.
2. hyväksyä talousarvion täytäntöönpano-ohjeet talousarviokirjan mukaisesti ja esittää nämä edelleen valtuustolle hyväksyttäväksi.
3. valtuuttaa talousjohtajan tekemään mahdolliset tekniset korjaukset talousarviokirjaan.

Tämän asian osalta pöytäkirja tarkastetaan kokouksessa.

Päätös Kunnanhallitus päätti hyväksyä päätösehdotuksen mukaisesti seuraavilla muutoksilla:

- s. 7-9 mittarit: henkilöstön työtyytyväisyys (mittarin arvo 1-5) talousarvion 2026 tavoitteena sekä vuoden 2030 tavoitteena vähintään 3,5
- s.7-9 mittarit: Markkinoinnin kohderyhmäpeitto: talousarvion tavoitteena, lisättiin sana vähintään tavoitteeseen kiinnostus kasvaa 5 %
- s. 7-9 mittarit: tapahtumien ja kävijöiden määrä tavoitteeseen vuodelle 2026 mittariin lisättiin sana vähintään, kävijöiden määrä kasvanut 5 %
- s. 58: vesiliikuntakeskusinvestoinnille maininta: lopullinen päätös vesiliikuntakeskusinvestoinnista tehdään päivitetyn tilaohjelman ja hankesuunnitelman hyväksymisen jälkeen
- s. 58: investointitaulukko: seurojentalon eteistilojen korjaus (100 000 €) muutetaan seurojentalon käytävätilojen korjaukseen.
- s. 58 investointitaulukko: kouluverkkoselvityksen suunnitteluun lisättiin toteutukseen 2 milj. € vuodelle 2027 ja 2 milj. € vuodelle 2028 ja tätä koskeva teksti muutettiin sivulle 56.

Tämän pykälän osalta pöytäkirja tarkastettiin kokouksessa.

- Merkittiin, että puheenjohtaja määräsi kokouksessa tauon tämän pykälän käsittelyn jälkeen klo 18.06-18.11.

Liite 1. Talousarvio 2026 ja taloussuunnitelma 2027-2029

Kunnanvaltuusto 10.11.2025 § 110  
269/02.01.00/2025

Päätösehdotus Kunnanvaltuusto

1. päättää hyväksyä vuoden 2026 talousarvion ja suunnitelman 2026-2029.

2. päättää hyväksyä talousarvion täytäntöönpano-ohjeet talousarviokirjan mukaisesti.
3. valtuuttaa talousjohtajan tekemään mahdolliset tekniset korjaukset talousarviokirjaan.

## Käsittely

Ryhmäpuheenvuoron pitivät:

|      |                   |
|------|-------------------|
| KESK | Marja Teppinen    |
| SDP  | Tytti Laine       |
| KOK  | Matti Virpiaro    |
| PS   | Satu Lampi        |
| VAS  | Jonna Yli-Viikari |
| VIHR | Tuuli Särkijärvi  |
| KD   | Susanna Koivula   |

Ryhmäpuheenvuoroissa ja käsittelyn aikana mittareihin/tavoitteisiin tuli paljon muutos-/täydennysesityksiä, jonka jälkeen puheenjohtaja pyysi, että ne lähetetään kirjallisesti hallintojohtajalle. Ehdotetut muutokset kootaan yhteen (pöytäkirjan liite 2). Käydyn keskustelun jälkeen puheenjohtaja kysyi, voidaanko esitetty mittaristo nyt hyväksyä edellyttäen, että mittaristo palautuu kunnanhallituksen valmisteluun huomioiden saadut muutosehdotukset. Uudelleen käsittely toteutetaan ensimmäisen osavuosisikatsauksen yhteydessä. Valtuusto oli asiasta yksimielinen

Keskustelun kuluessa esitettiin kaksi ponsiesitystä:

Jatkossa strategian tavoitteet sekä mittarit tulee valmistella ja päättää samaan aikaan, (VAS)

Valtuusto edellyttää, että vesiliikuntakeskuksen suunnitteluun varatun 200 000 euron määrärahan käyttöä siirretään siihen saakka, kunnes rakentamispäätös on hyväksytty kunnanvaltuustossa, (KOK). Samalla esitettiin poistettavaksi maininta sivulla 58, joka koskee lopullista päätöksentekoa vesiliikuntakeskusinvestoinnista.

Puheenjohtaja kysyi voidaanko ponsiesitykset yksimielisesti hyväksyä ja valtuusto hyväksyi esitykset yksimielisesti.

KD teki määrärahan muutosesityksen sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen budjetin sisältä ja sitä kannatettiin. Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueelle esitetään 15 000 €:n menolisäys: Mäntsälän kunta osallistuisi vuonna 2026 Mäntsälän seurakunnan kanssa perheneuvontapalveluiden ostoon Hyvinkään perheasiainneuvottelukeskuksesta -lähipalveluiden turvaamiseksi Mäntsälässä.

Tämän jälkeen käytiin keskustelua ja keskustelussa tuli toinen esitys, jossa esitettiin 15 000 €:n summan lisäämistä ylimääräisenä sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen talousarvioon ja sitä myös kannatettiin.

Puheenjohtaja totesi, että asiaa kannattaa moni ja puheenjohtaja kysyi KD:lta voiko esittäjä muuttaa esitystään siten että 15 000 €:n summa lisätään sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen talousarvioon.

KD muutti esitystään siten, että 15 000 €:n summa lisätään sivistys- ja hyvinvointipalvelujen talousarvioon.

Puheenjohtaja kysyi tämän jälkeen, voidaanko muutettu esitys yhteisesti valtuustossa hyväksyä ja se hyväksyttiin yksimielisesti.

## Päätös

## Kunnanvaltuusto

1. päätti hyväksyä vuoden 2026 talousarvion ja suunnitelman 2026-2029 seuraavin teknisin korjauksin ja lisäyksin:

Hyväksyttiin päätöstä täydentämään kaksi ponsiesitystä:

1. Jatkossa strategian tavoitteet sekä mittarit tulee valmistella ja päättää samaan aikaan, (VAS) ja

2. Valtuusto edellyttää, että vesiliikuntakeskuksen suunnitteluun varatun 200 000 euron määrärahan käyttöä siirretään siihen saakka, kunnes rakentamispäätös on hyväksytty kunnanvaltuustossa, (KOK). Samalla poistetaan maininta sivulla 58, joka koskee lopullista päätöksentekoa vesiliikuntakeskusinvestoinnista.

### Määrärahamuutokset:

Sivistys ja hyvinvointipalveluiden palvelualueelle lisättiin 15 000 € perheneuvolapalveluiden ostamiseksi Mäntsälän kunnalle (kohdennus hyvinvoinnin- ja elinikäisen oppimisen tulosalue).

Valtuusto hyväksyi teknisenä korjauksena: Kärkitavoite 1, tavoite ”Turvaamme laadukkaat ja yhdenvertaiset hyvinvointi- ja sivistyspalvelut”, tavoite vuodelle 2026; Myllymäki-Ehnroosin uudisrakennuksen tarveselvitys valmistuu.

Valtuusto hyväksyi esitetyn mittariston edellyttäen samalla, että mittaristo palautetaan kunnanhallituksen valmisteluun huomioiden ryhmien ja kokouksessa esitetyt muutosehdotukset. Mittaristo käsitellään uudelleen ensimmäisen osavuosikatsauksen yhteydessä.

2. päätti hyväksyä talousarvion täytäntöönpano-ohjeet talousarviokirjan mukaisesti.
3. valtuutti talousjohtajan tekemään mahdolliset tekniset korjaukset talousarviokirjaan.

- Merkittiin, että puheenjohtaja määräsi kokouksessa tauon tämän pykälän käsittelyn aikana klo 19.20–19.35.

Liite 1. Talousarvio 2026 ja taloussuunnitelma 2027-2029

Liite 2. Muutosesitykset, Kvalt 10.11.2025 § 110